

የኢ.ፌ.ዴ.ሪ. ፌዴሬሽን ምክር ቤት 5ኛ የፓርላማ ዘመን፤ 5ኛ ዓመት ሁለተኛ መደበኛ ስብሰባ
ሰኔ 02 ቀን 2011 ዓ.ም

የመ.ቁ. 72/11

አመልካች፡- የሲቪል ሰርቪስ ሚኒስቴር አስተዳደር ፍ/ቤት

ተጠሪዎች፡- 1ኛ/ የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን

2ኛ/ በኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን የሞያሌ ቅርንጫፍ ጽ/ቤት

የኢ.ፌ.ዴ.ሪ. የፌዴሬሽን ምክር ቤት በአመልካች የቀረበውን የሕገ መንግሥት የትርጉም ጥያቄ መርምሮ የሚከተለውን ሕገ መንግሥታዊ ውሳኔ ሰጥቷል፡፡

ውሳኔ

ጉዳዩ ለሕገ መንግሥት ትርጉም ምርመራ ሊቀርብ የቻለው የሲቪል ሰርቪስ ሚኒስቴር አስተዳደር ፍ/ቤት በ05/07/2009 ዓ.ም ለጉባኤው በላከው የሕገ መንግሥት ትርጉም ጥያቄ መነሻነት ነው፡፡ ጉዳዩ በአቶ አብዮት ዘለቀ በይግባኝ የቀረበለት ፍርድ ቤቱ በአመልካችና በተጠሪዎች መካከል የነበረውን ክርክር ከተመለከተ በኋላ ጉዳዩ የሕገ መንግሥት ትርጉም የሚያስፈልገው ነው በማለት ለጉባኤው ልኳል፡፡

የጉዳዩ ይዘትም በፍርድ ቤቱ ይግባኝ ባይ የሆኑት አቶ አብዮት ዘለቀ ተጠሪዎች በጋራ በመሆን ያስተላለፉት የዲስፒኒን የጥፋተኝነትና የስራ ስንብት ቅጣት ውሳኔ ምንም ዓይነት ክስ ያልቀረበበትና በጉዳዩ ያልተከራከሩበት መሆኑን በመግለፅ በተጠሪዎች የተላለፈው ውሳኔ ከሕገ መንግሥቱ አንቀፅ 20(4) ጋር ይጋጫል በማለት ክርክር አቅርቦዋል፡፡ በአዋጅ ቁጥር 515/99፤ በደንብ ቁጥር 77/94 አንቀፅ 8 አንቀፅ 13 አንቀፅ 17(1) እና (5) በተዘረዘሩት የሕግ ድንጋጌዎች መሰረት አመልካች ለቅጣት ውሳኔ ያበቃውን ክስ የመመልከት፣ የመከራከር፣ የመከላከል፣ በጉዳዩ ላይ ማስረጃዎች ቀርበውም ከሆነ ማስረጃዎችን የማወቅ፣ የመመርመር እንዲሁም መስቀልኛ ጥያቄ የመጠየቅና በጉዳዩ የሕግ ባለሙያዎች የማማከር መብት ሕጉ ያጎናፅፋቸዋል፡፡

ነገር ግን ከዚህ በተቃራኒው ተጠሪዎች በጋራ በመሆን በደንብ ቁጥር 155/2000 አንቀፅ 37 መሰረት መጋቢት 26 ቀን 2008 ዓ.ም በቁጥር EA-164/2/08 በተፃፈ ደብዳቤ በአመልካች ላይ ያስተላለፉት የጥፋተኝነትና የስራ ስንብት ውሳኔ ከሕገ መንግሥቱ አንቀፅ 20 ንዑስ አንቀጽ 4



ድንጋጌ ፅንሰ ኃሳብ ጋር የሚጣረስ ስለሆነ ጉዳዩ ለሕገ መንግስት ትርጉም ለኢ.ፌ.ዲ.ሪ. ሕገ መንግስት ጉዳዮች አጣሪ ጉባኤ እንዲላክላቸው ተከራክረዋል፡፡

ተጠሪዎች በሰጡት መልስ አመልካች ከስራ እንዲሰናበት የተደረገው በደንብ ቁጥር 155/2000 አንቀፅ 37 መሠረት ለ1ኛ መልስ ሰጪ መ/ቤት ዋና ዳይሬክተር በተሰጠ ልዩ ስልጣን መሆኑን እና ሠራተኛውም በየትኛውም የፍርድ አካል ውሳኔ ወደ ስራ የመመለስ መብት የማይኖረው መሆኑን በመግለፅ ፍርድ ቤቱ መዝገቡን ሊዘጋ ይገባል ሲሉ ተከራክረዋል፡፡

ፍርድ ቤቱም የግራ ቀኙን የይግባኝ ክርክር ከሰማ በኋላ ለአመልካች የስራ ስንብት ውሳኔ መሰረት የሆነው ደንብ ቁጥር 155/2000 አንቀፅ 37 ከኢ.ፌ.ዲ.ሪ ሕገ መንግስት አንቀፅ 37 ንዑስ አንቀጽ 1 ጋር ተገናዝቦ ትርጉም እንዲሰጥበት ትዕዛዝ ሰጥቷል፡፡

ፍርድ ቤቱ ለሕገ መንግስት ትርጉም በላከው የትርጉም ጥያቄ የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን የሰራተኞች አስተዳደር የሚኒስትሮች ምክር ቤት ደንብ ቁጥር 155/2000 አንቀፅ 37 የተቋሙ ዋና ዳይሬክተር በሙስና የጠረጠረውንና እምነት ያጣበትን ማንኛውንም ሰራተኛ መደበኛውን የዲስፕሊን እርምጃ አፈፃፀም ስርዓት ሳይከተል ከስራ ማሰናበት እንደሚችል ይደነግጋል፡፡ በዚህ ሁኔታ ከስራ የተሰናበተው ሰራተኛም በተላለፈበት ውሳኔ ቅር በመሰኘት በየትኛውም የፍርድ አካል ውሳኔ ወደ ስራ የመመለስ መብት የለውም፡፡ ይህ ድንጋጌ ከኢ.ፌ.ዲ.ሪ ሕገ መንግስት አንቀፅ 37(1) እና ሃገራችን ከተቀበለቻቸው የሲቪልና ፖለቲካዊ መብቶች ስምምነት አንቀፅ 14(3)(ለ) እና (ረ) አንፃር ሲታይ ማንኛውም የተከሰሰ ሰው የቀረበበትን ክስ የመመልከት፣ የመከራከር፣ የመከላከል፣ በጉዳዩ ላይ የቀረቡትን ማስረጃዎች የማወቅና ብሎም የመመርመር መብት አለው ከሚለው ድንጋጌ ጋር የማይጣጣም ስለሆነ ጉዳዩ የሕገ መንግስት ትርጉም የሚሻው መሆኑን በማመን ለጉባኤው ልኳል፡፡

ጉባኤው ፍርድ ቤቱ የላከውን የሕገ መንግስት ትርጉም ጥያቄ ለትርጉም ከተላከው የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን የሰራተኞች አስተዳደር የሚኒስትሮች ምክር ቤት ደንብ ቁጥር 155/2000 አንቀፅ 37 ከኢ.ፌ.ዲ.ሪ ሕገ መንግስት አንቀፅ 37(1) እና 25 እንዲሁም ሃገራችን ከተቀበለቻቸው የሲቪልና ፖለቲካዊ መብቶች ስምምነት አንቀፅ 14(3)(ለ)(ረ) አንፃር መርምሮታል፡፡

እንደመረመረውም በኢ.ፌ.ዲ.ሪ ሕገ መንግስት አንቀፅ 37(1) መሰረት ማንኛውም ሰው በፍርድ ሊወሰን የሚችል ማንኛውንም ጉዳይ ለፍርድ ቤት ወይም ለሌላ በሕግ የዳኝነት ስልጣን ለተሰጠው አካል የማቅረብና ውሳኔ ወይም ፍርድ የማግኘት መብት እንዳለው ይደነግጋል፡፡ በዚህ የሕገ መንግስቱ ድንጋጌ መሰረት አንድ ሰው ፍርድ ወይም ውሳኔ ለማግኘት በሕገ መንግስቱና በሕግ



የተቀመጠውን የክርክርና የፍርድ ሂደትን በተከተለ አካሄድ ጉዳዩ ታይቶ ውሳኔ ወይም ፍርድ ማግኘት እንዳለበትም ከዚህ ድንጋጌ መንግስብ ይቻላል፡፡ ይህን የፍርድ ወይም የክርክር ሂደትን ሳይከተል የሚሰጥ ውሳኔ ወይም ፍርድ ወይም ይህን የክርክር ሂደት እንዲቀር የሚፈቅድ ሕግ፣ መመሪያ ወይም ደንብ ከዚህ የሕገ መንግስቱ ድንጋጌ ጋር የሚጋጭ ይሆናል፡፡ በተለይም አንድ ሰው በፍርድ ሊወሰን የሚችል ጉዳይ ለፍርድ ቤት ወይም የዳኝነት ስልጣን ለተሰጠው አካል እንዳያቀርብ የሚከለክል ወይም አቅርቦ ውሳኔ ማግኘት እንዳይችል ክልከላ የሚያደርግ ማንኛውም ሕግ፣ መመሪያ ወይም ደንብ ከዚህ ግልፅ ድንጋጌ ጋር የሚጋጭ ነው፡፡

በሌላ በኩል ሃገራችን ከተቀበለቻቸው የሲቪልና ፖለቲካዊ መብቶች ስምምነት አንቀፅ 14 ንዑስ አንቀጽ 3 (ለ) እና (ረ) መሰረት ማንኛውም የተከሰሰ ሰው የቀረበበትን ክስ የመመልከት፣ የመከራከር፣ የመከላከል፣ በጉዳዩ ላይ የቀረበውን ማስረጃ የማወቅና ብሎም የመመርመር መብት እንዳለውም ተደንግጓል፡፡

በተጨማሪም ሌሎች የመንግስት ሰራተኞችን የዲሲፕሊን የጥፋተኝነትና የስራ ስንብት ቅጣት ውሳኔ አሰጣጥን ስንመለከት የሕገ መንግስቱን መርህ የተከተለና የዜጎችን የመከራከር መብት የጠበቀ እንደሆነ ከአዋጅ ቁጥር 515/99፣ ከደንብ ቁጥር 77/94 አንቀፅ 8፣ 13፣ 17(1) እና (5) ድንጋጌዎች መረዳት ይቻላል፡፡ በእነዚህ የሕግ ድንጋጌዎች መሰረት ማንኛውም ሰው የዲሲፕሊን ክስ ሲቀርብበት የቀረበበትን ክስ የመመልከት፣ የመከራከር፣ የመከላከል፣ በጉዳዩ ላይ ማስረጃዎች ቀርበውም ከሆነ ማስረጃዎችን የማወቅና ብሎም የመመርመር እንዲሁም መስቀልኛ ጥያቄ የመጠየቅና በጉዳዩ የሕግ ባለሙያዎችን የማማከር መብቶች እንዳሉት ይደነግጋል፡፡

ይህን የሕገ መንግስቱን መርህ ተከትለው የወጡ ሕጎች በማንኛውም የመንግስት ሰራተኛ ላይ ተፈፃሚነት ያላቸው ሲሆን ከዚህ በተለየና የሕገ መንግስቱን መርህ ባልተከተለ መልኩ ለኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን ሰራተኞች ብቻ ተብሎ የወጣው የሚኒስትሮች ምክር ቤት ደንብ ቁጥር 155/2000 አንቀፅ 37 የባለስልጣኑን የመንግስት ሰራተኞች ከሌሎች የመንግስት ሰራተኞች ጋር እኩል እንዳይዳኙ ወይም በሕግ ፊት እኩል የመከራከር መብት እንዳይኖራቸው የሚያደርግ ነው፡፡

በመሆኑም በዚህ የደንቡ ድንጋጌ መሰረት በባለስልጣን መስሪያ ቤቱ የሚሰራን ሰራተኛ የተቋሙ ዋና ዳይሬክተር በሙስና የጠረጠረውና እምነት ያጣበት እንደሆነ መደበኛውን የዲሲፕሊን እርምጃ አፈፃፀም ሥርዓት ሣይከተል ከስራ ማሰናበት እንደሚችል መደንገጉና በተጨማሪም በዚህ ሁኔታ ከስራ የተሰናበተው ሰራተኛም በተላለፈበት ውሳኔ ቅር በመሰኘት በየትኛውም የፍርድ አካል ውሳኔ ወደ ስራ የመመለስ መብት እንደሌለው መደንገጉ ከላይ ከተጠቀሱት የሕገ መንግስቱ ድንጋጌዎች ጋር የሚጋጭ በመሆኑ የሕገ መንግስት ትርጉም ሊሰጥበት የሚገባው ነው፡፡



በለዚህ ከላይ በተጠቀሱት ምክንያቶች የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን የሰራተኞች አስተዳደር የሚኒስትሮች ምክር ቤት ደንብ ቁጥር 155/2000 አንቀጽ 37 ከኢ.ፌ.ዴ.ሪ ሕገ መንግስት አንቀጽ 37(1) እና 25 ጋር የሚጋጭ ስለሆነ በጉዳዩ ላይ የሕገ መንግስት ትርጉም ያስፈልገዋል በማለት የውሳኔ ሃሳቡን ለምክር ቤቱ አቅርቧል፡፡

ምክር ቤቱ የሕገ መንግሥት ጉዳዮች አጣሪ ጉባዔን እና የቋሚ ኮሚቴውን የውሳኔ ሀሳብ በማጣመር መርምሯል፡፡ በዚህም መሰረት የቀድሞው ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን ሰራተኛ አቶ አቢዮት ዘለቀ ክስ ሳይቀርብባቸው፣ እራሳቸውን የመከላከል እድል ሳይሰጣቸውና ማስረጃ ሳያቀርቡ በዋና ዳይሬክተሩ ጥርጣሬ ብቻ ከስራ እንዲሰናበቱ የሚፈቅደውና በየትኛውም ፍ/ቤት ይግባኝ አቅርበው ወደ ስራ የመመለስ መብት እንደሌላቸው የሚደነግገው የሚኒስትሮች ምክር ቤት ደንብ ቁጥር 155/2000 አንቀጽ 37 ከሕጎች ሁሉ የበላይ የሆነውን ሕገ መንግስት አንቀጽ 25፣ 37(1) እንዲሁም ኢትዮጵያ የተቀበለችውን የሲቪልና ፖለቲካዊ መብቶች አለም አቀፍ ስምምነት አንቀጽ 14(3) /ለ/ እና /ረ/ ጋር የሚቃረን በመሆኑ የሕገ መንግስት ጉዳዮች አጣሪ ጉባዔ እና ቋሚ ኮሚቴው የሕገ መንግሥት ትርጉም ያስፈልገዋል በማለት ያቀረቡት የውሳኔ ሀሳብ ተቀባይነት ያለው ሆኖ አግኝቶታል፡፡

በመሆኑም የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን የሰራተኞች አስተዳደር የሚኒስትሮች ምክር ቤት ደንብ ቁጥር 155/2000 አንቀጽ 37 ከኢ.ፌ.ዴ.ሪ ሕገ መንግስት አንቀጽ 25፣ 37(1) ጋር የሚቃረን በመሆኑ በኢ.ፌ.ዴ.ሪ ሕገ መንግስት አንቀጽ 9(1) መሰረት ድንጋጌው ተፈጻሚነት የለውም በማለት ምክር ቤቱ በሙሉ ድምጽ ወስኗል፡፡

ትዕዛዝ

1. የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን የሰራተኞች አስተዳደር የሚኒስትሮች ምክር ቤት ደንብ ቁጥር 155/2000 አንቀጽ 37 ከኢ.ፌ.ዴ.ሪ ሕገ መንግስት አንቀጽ 25፣ 37(1) ጋር ይቃረናል በማለት ምክር ቤቱ ውሳኔ የሰጠ ስለሆነ የሚኒስትሮች ምክር ቤት ውሳኔውን አውቆ ከላይ የተጠቀሰውን የደንቡን አንቀጽ እንዲያሻሽል የውሳኔው ግልባጭ ይላክለት፡፡
2. የፌዴራሉ የሕገ መንግሥት ጉዳዮች አጣሪ ጉባዔ ያቀረበው የውሳኔ ሀሳብ ተቀባይነት ማግኘቱን እንዲያውቀው የውሳኔ ግልጭ ይላክለት፡፡
3. የውሳኔው ግልባጭ ለአመልካችና ለተጠሪዎች ይድረላቸው፡፡

